

розвитку методичний підхід, щодо визначення оптимальної протяжності маршруту швидкісного поїзду, який відрізняється від існуючого урахуванням додаткових факторів – цінової політики основних конкурентів та покупної спроможності населення, що дозволило підвищити ефективність курсування швидкісних поїздів.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

1. Серед мешканців України існує потреба у швидкісних перевезеннях, але реалізація цієї потреби стримується відсутністю інвестицій на розвиток швидкісних перевезень, недосконалою тарифною політикою та організацією руху поїздів на деяких напрямках, необхідністю заміни деяких нічних поїздів, які користуються значним попитом у населення, на швидкісні.

2. Встановлено основні фактори, які сприяють мобільності населення на транспортному ринку України та принципи оптимізації швидкісних пасажирських залізничних перевезень.

3. Встановлені додаткові фактори, що впливають на протяжність маршруту швидкісного поїзду такі як недосконалі тарифна політика, що не враховує ціни на перевезення конкурентів, та покупна спроможність населення.

Наведені вище проблеми потребують подальшого дослідження з урахування усіх можливих факторів для підвищення ефективності діяльності швидкісних перевезень.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Босов А. А., Кирпа Г. Н. Формирование вариантов рациональной сети линий высокоскоростного движения поездов в Украине – Д.: Дніпропетр. нац. ун-т заліз. трансп. ім. акад. В. Лазаряна, 2004. – 144 с.
2. Дикань В.Л. Обеспечение конкурентоспособности предприятия: монография / В.Л. Дикань. – Х.: Основа, 1995. – 160 с.
3. Кірдіна О. Г. Методологічні аспекти інвестиційно-інноваційного розвитку залізничного комплексу України: монографія / О. Г. Кірдіна. – Харків: УкрДАЗТ, 2011. – 312 с.
4. Концепція впровадження швидкісного руху пасажирських поїздів на залізницях України в 2004-2015 роках / Державна адміністрація залізничного транспорту України. – К., 2004. – 43 с.
5. Предварительное технико-экономическое обоснование проекта высокоскоростных железных дорог в Украине / «SYSTRA». – К., 2002.
6. Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» – 2010;
7. Розробка концепції впровадження швидкісного та високошвидкісного руху пасажирських поїздів на залізницях України в 2005-2015 роках / Дніпропетр. нац. ун-т. заліз. трансп. ім. акад. В. Лазаряна, – Д., – 2004.
8. Транспортної стратегії України на період до 2020 року, затвердженої Кабінетом Міністрів України розпорядженням від 20 жовтня 2010 року № 2174;

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Кірдіна О.Г.
Експерт редакційної колегії д.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*

УДК 662.758.3 (477):658.15

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ДІАГНОСТУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ФІНАНСОВИХ МОЖЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ГТС УКРАЇНИ

*Петухова Т. О., к.е.н., доцент,
Кроленко О. Є., здобувач (УкрДАЗТ)*

В статті розкрито методичний підхід комплексного діагностування стратегічних фінансових можливостей розвитку ГТС України, який базується на визначенні інтегральних показників впливу зовнішнього фінансового середовища, внутрішнього фінансового потенціалу системи та дозволяє визначити основні цілі та завдання фінансової стратегії розвитку, що формується. Відповідно до стратегічних фінансових можливостей розвитку системи запропоновано матрицю альтернативних фінансових стратегій.

Ключові слова: стратегічні фінансові можливості, фінансове середовище, фінансовий потенціал, фінансова стратегія.

МЕТОДИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ДИАГНОСТИРОВАНИЮ СТРАТЕГИЧЕСКИХ ФИНАНСОВЫХ ВОЗМОЖНОСТЕЙ РАЗВИТИЯ ГТС УКРАИНЫ

*Петухова Т. А., к.э.н., доцент,
Кроленко О. Е., соискатель (УкрГАЗТ)*

В статье предложен методический подход к комплексной диагностике стратегических финансовых возможностей развития ГТС Украины, который базируется на определении интегральных показателей воздействия внешней финансовой среды, внутреннего финансового потенциала системы, что позволяет определить основные цели и задачи формирующейся финансовой стратегии развития. Согласно стратегическим финансовым возможностям развития системы представлена матрица альтернативных финансовых стратегий.

Ключевые слова: стратегические финансовые возможности, финансовая среда, финансовый потенциал, финансовая стратегия.

METHODICAL APPROACH TO DIAGNOSING OF STRATEGIC FINANCIAL OPPORTUNITIES OF DEVELOPMENT OF GTS OF UKRAINE

*Pyetukhova T. A., Cand.Econ.Sci., associate professor,
Krolenko O. E., competitor (USA of RT)*

In article it is opened methodical approach to complex diagnosing of strategic financial opportunities of development of GTS of Ukraine which being based on definition of integrated indicators of influence of the external financial environment, the internal financial capacity of system allows to define main objectives and problems of financial strategy of development. According to strategic financial opportunities of development of system it is offered a matrix of alternative financial strategy.

Keywords: strategic financial opportunities, financial environment, financial potential, financial strategy.

Постановка проблеми. Газотранспортна система України (ГТС) є основним елементом енергетичної безпеки країни, однією з визначаючих складових національної економіки, яка забезпечує 16-22% надходжень до держбюджету, сприяє підвищенню рівня життя населення України, є одним із важелів інтеграції до міжконтинентальної системи газопроводів. В структурі національної енергетики вона відіграє надзвичайно важливу роль, обумовлену особливостями енергетичного балансу країни, в якому на частку природного газу припадає близько 43%.

В умовах політичного тиску, наявності зовнішніх і внутрішніх заборгованостей по його оплаті, кризовий стан паливно-енергетичного комплексу, енергомісткість національної промисловості обумовлюють необхідність формування ефективної фінансової стратегії розвитку ГТС України, яка дозволить акумулювати необхідні інвестиції для модернізації системи. Крім того, процес вибору та формування оптимальної для ГТС фінансової стратегії, визначення її основних цілей та завдань потребує виявлення тенденцій фінансового стану, рівня внутрішнього фінансового потенціалу системи, орієнтації у фінансових можливостях і перспективах, що обумовлює необхідність

діагностування стратегічних фінансових можливостей розвитку ГТС України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню проблем стратегічного менеджменту, формуванню генеральних, функціональних стратегій підприємств, оцінюванню можливостей розвитку, стратегічного аналізу діяльності економічних систем присвячено багато праць вітчизняних та зарубіжних вчених серед яких: І.Г. Альтшулер, Г.В. Блакита, І.А. Бланк, А.Д. Бутко, Х. Виссема, Р. Грант, П. Дженстер, Д. Хасси, Д. Джонсон, К. Шоулз, Р. Уигтінгтон, А.Т. Зуб, М.В. Локтионов, Л.А. Костирко, Л.М. Крепкий, О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник, Н.Я. Петришин, Б.М. Мізюк, В.П. Савчук, О. А. Сметанок, Дж. Хангер, Т. Уилен [1-13].

Так, Г.В. Блакита [11] діагностування стратегічних можливостей розвитку підприємств пропонує на основі визначення впливу факторів внутрішнього та зовнішнього фінансового середовища. Варто зазначити, що визначення впливу зводиться до побудови матриць окремо для зовнішнього і внутрішнього середовища.

Оцінювання стратегічних фінансових позицій підприємств в роботі [2] авторів Бланк І.О., Ситник Г.В., Корольова-Казанська О.В., Ганечко І.Г. базується на результатах оцінок

Проблеми транспортного комплексу України

окремих факторів у процесі SWOT-аналізу та SNW-аналізу. В їх моделі представлені всі сегменти кожної із домінантних сфер фінансового розвитку підприємства, визначають сильні, нейтральні, слабкі позиції, можливості та загрози.

Діагностування фінансового потенціалу виконується в основному зі застосуванням методу побудови інтегральної моделі, експертного оцінювання фінансових коефіцієнтів, комбінований метод.

Однак, в умовах вибору фінансової стратегії розвитку, формування основних її цілей та завдань, необхідним є визначення методичного підходу та методики діагностування стратегічних фінансових можливостей розвитку ГТС України, який дозволить одночасно врахувати вплив зовнішнього середовища та фінансового потенціалу системи.

Метою статті є розробка методичного підходу, який дозволить оцінити стратегічні фінансові можливості розвитку ГТС України в

стратегічній перспективі на основі врахування факторів зовнішнього фінансового середовища та внутрішнього фінансового потенціалу ГТС.

Основний матеріал. Діагностування стратегічних фінансових можливостей розвитку ГТС України являє собою первинну та самостійну фазу процесу формування фінансової стратегії розвитку ГТС, зміст якої полягає в дослідженні та оцінюванні впливу факторів фінансового середовища функціонування ГТС (внутрішнього та зовнішнього) на потенціал розвитку системи, прогнозування їх впливу на стратегічну перспективу, що дозволить забезпечити процес формування стратегічних цілей та завдань фінансової стратегії, прийняття стратегічних фінансових рішень [14].

Основні етапи дослідження та оцінювання впливу факторів фінансового середовища функціонування ГТС (внутрішнього та зовнішнього) на потенціал розвитку системи представлені на рис.1.

Рис. 1. Етапи діагностування стратегічних фінансових можливостей розвитку системи

Слід зазначити, що газотранспортна система України – це не тільки система газопроводів, що об'єднує продавців і споживачів газу, включаючи магістральні газопроводи,

газорозподільні мережі, а й сукупність суб'єктів (підприємств, організацій), що обслуговують їх, надаючи послуги постачальникам та споживачам газу. Тому газотранспортну систему України доцільно розглядати як

Проблеми транспортного комплексу України

багатофункціональну галузеву структуру, котра, підпорядковується стратегічним напрямкам розвитку національної економіки, а діагностування стратегічних фінансових можливостей розвитку доцільно виконувати на кожному підприємстві, з подальшим зведенням отриманих результатів в загальний інтегральний показник.

Оскільки, середовище формування факторів генерують зміни окремих елементів можливостей розвитку ГТС, основними об'єктами діагностування повинні виступати стратегічні фінансові можливості розвитку ГТС, які створюються під впливом зовнішнього та внутрішнього фінансового середовища.

Зовнішнє фінансове середовище включає в себе всі фактори, фінансові організації, суб'єкти, фінансову інфраструктуру, з якими система зіштовхується у стратегічній та оперативній діяльності та які впливають на рівень її розвитку. Дослідження зовнішнього фінансового середовища полягає у вивченні системи умов та факторів, що впливають на рівень фінансового розвитку системи, її фінансову стійкість, результати фінансової діяльності.

Враховуючи досвід ідентифікації факторів зовнішнього фінансового середовища, їх сегментацію, особливості функціонування такої економічної системи як ГТС України, котра представляє собою складну організаційно-економічну систему та поєднує в собі такі сфери діяльності, як добування та переробка, транспортування та зберігання, розподіл та реалізація, забезпечення виробництва, доцільно розділяти фактори зовнішнього фінансового середовища, які впливають та формують стратегічні можливості розвитку системи, на дві узагальнюючі групи: прямого та непрямого впливу. І далі кожен із зазначених груп необхідно розглядати з точки зору впливу на визначені об'єкти діагностування стратегічних фінансових можливостей розвитку першого рівня. Тобто, з точки зору впливу зовнішнього фінансового середовища на формування ресурсів системи для здійснення діяльності в тому числі і фінансової, фінансової системи та компетенції системи зі здійснення фінансової діяльності.

Зведену систему факторів зовнішнього фінансового середовища, яка впливає на формування стратегічних фінансових можливостей розвитку ГТС України та потребує оцінювання представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Система факторів зовнішнього фінансового середовища

Об'єкт діагностування	Фактори, що впливають
1	2
Фактори зовнішнього фінансового середовища непрямого впливу	
Ресурси системи	<ul style="list-style-type: none"> - державна система оподаткування; - облікова ставка національного банку; - характер регулювання емісійної діяльності; - інвестиційний клімат в країні; - темп інфляції; - рівень державної підтримки ГТС та її підприємств; - форми та методи регулювання фінансової діяльності в країні;
Фінансова структура системи	<ul style="list-style-type: none"> - державна політика в галузі залучення та захисту іноземних інвестицій; - державне регулювання процедур фінансової санації та банкрутства; - державне регулювання платіжних дисциплін;
Компетенції системи здійснення фінансової діяльності	<ul style="list-style-type: none"> - рівень підготовки спеціалістів в галузі управління фінансами; - рівень корпоративної культури в країні; - стандарти фінансової звітності; - технологічний прогрес у сфері управління; - технологічний прогрес в сфері фінансової діяльності; - динаміка фінансування науково-дослідних робіт;
Фактори зовнішнього фінансового середовища прямого впливу	

1	2
Ресурси системи	<ul style="list-style-type: none"> - темп економічного зростання паливно-енергетичної галузі; - рівень технологій і інновацій в країні - рівень та темпи державного регулювання галузі; - наявність та розміри кредитної лінії; - динаміка валютних курсів; - рівень конкуренції в галузі; - фінансовий стан конкурентів; - динаміка співвідношення оборотних та необоротних активів; - тривалість операційного і фінансового циклів - рівень доходності реальних інвестиційних проектів, що пропонується суб'єктами господарювання в галузі;
Фінансова структура системи	<ul style="list-style-type: none"> - рівень та динаміка відсоткових ставок за банківськими кредитом; - кредитна політика комерційних банків (можливість отримання довгострокового, короткострокового кредиту); - рівень розвитку ринку цінних паперів (ціни та обсяги облігацій та акцій); - динаміка співвідношення власного і позикового капіталу; - динаміка структури джерел формування позикового капіталу;
Компетенції системи здійснення фінансової діяльності	<ul style="list-style-type: none"> - можливість виходу на міжнародний ринок; - можливість страхування фінансових ризиків; - рівень прозорості фінансового ринку; - ефективність зв'язків з партнерами з фінансової діяльності; - можливість використання альтернативних фінансових інструментів у процесі здійснення окремих видів фінансових операцій.

Найбільш розповсюдженими методиками оцінювання факторів фінансового середовища є SWOT - та PEST- аналізи, які дають можливість сформувати матриці можливостей та загроз, що генеруються факторами зовнішнього середовища. Однак, діагностування стратегічних фінансових можливостей розвитку ГТС потребує використання методичного підходу, який дозволить в комплексі співставити можливості, що виникають під впливом факторів зовнішнього середовища та фінансового потенціалу ГТС.

Оцінювання зовнішніх фінансових можливостей ГТС доцільно проводити на основі використання інтегрального, експертного та сценарного методів. Визначення інтенсивності впливу факторів зовнішнього фінансового середовища як прямого, так і не прямого впливу пропонуємо здійснювати за трибальною шкалою від -1 до 1 балів. Така шкала дозволяє враховувати, який саме вплив здійснює фактор – позитивний чи негативний. Просумувавши оцінки впливу факторів на стратегічні фінансові можливості ГТС, з урахуванням вагомості кожного фактору отримаємо інтегральний показник, значення якого може бути від'ємним, дорівнювати нулю або позитивним. У загальному виді інтегральний показник впливу факторів зовнішнього фінансового середовища можна визначити:

$$I_{ЗС} = I_{ЗС_{пр.впл.}} \cdot \rho_{ЗС_{пр.впл.}} + I_{ЗС_{непр.впл.}} \cdot \rho_{ЗС_{непр.впл.}}, \quad (1)$$

де, $I_{ЗС_{пр.впл.}}$ - інтегральний показник впливу факторів зовнішнього фінансового середовища прямого впливу;

$I_{ЗС_{непр.впл.}}$ - інтегральний показник впливу факторів зовнішнього фінансового середовища не прямого впливу;

$\rho_{ЗС_{пр.впл.}}$ - питома вага впливу факторів зовнішнього фінансового середовища прямого впливу;

$\rho_{ЗС_{непр.впл.}}$ - питома вага впливу факторів зовнішнього фінансового середовища не прямого впливу.

$$I_{ЗС_{пр.впл.}} = \sum_{i=1}^n \sigma_i \cdot R_i, \quad I_{ЗС_{непр.впл.}} = \sum_{j=1}^m \sigma_j \cdot R_j, \quad (2,3)$$

де, σ_i, σ_j - вплив на фінансові можливості і-го та j-го фактору зовнішнього фінансового середовища прямого та непрямого впливу;

R_i, R_j - рейтинг і-го та j-го фактору зовнішнього фінансового середовища прямого та непрямого впливу,

n, m – кількість факторів зовнішнього фінансового середовища прямого та непрямого впливу.

При діагностуванні стратегічних фінансових можливостей розвитку ГТС, особливу увагу слід приділяти діагностиці внутрішнього фінансового середовища ГТС, оскільки саме воно безпосередньо впливає на фінансову стійкість елементів ГТС, окреслює внутрішній фінансовий потенціал системи та формує основний портфель фінансових можливостей ГТС України. Внутрішнє фінансове середовище характеризує систему умов та факторів, які обумовлюють вибір організації та форм фінансової діяльності з метою досягнення найкращих результатів, що знаходяться під контролем керівників та спеціалістів фінансових служб. Це середовище містить потенціал, який дозволяє досягати поставлених цілей та завдань у стратегічному періоді, тому його доцільно оцінювати з точки зору внутрішнього фінансового потенціалу ГТС.

Фінансовий потенціал у працях багатьох вчених визначається як обсяг власних, позичених та залучених фінансових ресурсів економічної системи, якими вона може розпоряджатися для здійснення поточних та перспективних витрат. До складу фінансового потенціалу включаються різні фінансові ресурси, що складаються, у свою чергу, зі статутного, додаткового і резервного капіталів, цільового фінансування, фондів накопичення, оборотних активів тощо. Ці ресурси беруть участь у виробничо-господарській діяльності, спрямовані на отримання доходу та залучаються для фінансування певних стратегічних напрямів розвитку системи. Фінансовий потенціал ГТС України направлений на забезпечення трансформації зазначених ресурсів, виробничих можливостей ГТС в результаті її діяльності. Таким чином, фінансовий потенціал ГТС слід розглядати як можливість ГТС України, її підприємств в умовах взаємодії державних механізмів регулювання фінансової діяльності, наявної фінансової інфраструктури і реалізації фінансових інструментів, перетворювати потенційний дохід в фінансові ресурси з метою

забезпечення цілей стратегічного розвитку ГТС України.

До найважливіших факторів внутрішнього фінансового середовища, що характеризують фінансовий потенціал ГТС України варто віднести: структуру капіталу та зобов'язань, політику управління грошовими потоками, оборотними активами, політику формування прибутку, інвестиційну політику та рівень самофінансування інвестицій, тощо. Різноманітність факторів, що впливають на формування та ефективність використання внутрішнього фінансового потенціалу ГТС, зумовлюють необхідність виділення показників, які найбільш точно дозволять оцінити фінансовий потенціал ГТС в аспекті стратегічних фінансових можливостей розвитку.

Узагальнюючим показником оцінки стану використання фінансового потенціалу є надлишок або нестача джерел коштів для формування запасів, які отримують у вигляді різниці величини джерел засобів і величини запасів. При цьому необхідно враховувати забезпеченість власними, кредитними та іншими позиковими коштами, оскільки достатність суми усіх можливих видів джерел гарантована тотожністю підсумків активу та пасиву балансу.

Діагностування внутрішнього фінансового потенціалу необхідно здійснювати за рахунок співвідношення основних показників, що формують потенціал ГТС на основі застосування методів коефіцієнтного аналізу. Відносні показники дають змогу детальніше оцінити рівень використання фінансового потенціалу, стійкість фінансового стану, визначити тенденції розвитку, невилювати вплив інфляції на звітні дані. Єдиного набору показників, які дозволили оцінити стан та резерви внутрішнього фінансового потенціалу системи немає. Кожен із науковців, виходячи з цілей оцінювання та специфіки діяльності об'єкта дослідження, пропонують різний набір показників.

Систему показників, яка дозволяє оцінити стан та виявити резерви фінансового потенціалу ГТС представлено в табл.2.

Таблиця 2

Система показників, які характеризують внутрішній фінансовий потенціал системи

Об'єкт діагностування	Показники
1	2
Узагальнюючі	<ul style="list-style-type: none"> - частка власних оборотних коштів в структурі пасивів; - надлишок власних оборотних коштів; - надлишок власних і довгострокових позикових джерел формування запасів; - надлишок загальної величини основних джерел формування запасів;

1	2
Ресурси системи	<ul style="list-style-type: none"> - частка грошових розрахунків у загальному обсязі віторгу від реалізації; - частка фінансових ресурсів в загальному обсязі оборотних активів підприємства, системи; - частка грошових коштів та їх еквівалентів в структурі фінансових ресурсів; - коефіцієнт інвестування власних ресурсів; - коефіцієнт довгострокового залучення позикових джерел; - коефіцієнт інвестування довгострокових ресурсів; - рентабельність власного капіталу; - рентабельність реалізації продукції;
Фінансова структура системи	<ul style="list-style-type: none"> - коефіцієнт забезпечення власними капіталом; - коефіцієнт маневреності власного капіталу; - коефіцієнт автономії; - коефіцієнт боргу; - коефіцієнт ліквідності; - коефіцієнт матеріального покриття; - коефіцієнт фінансової незалежності;
Компетенції системи зі здійснення фінансової діяльності	<ul style="list-style-type: none"> - рівень кваліфікації менеджерів; - рівень забезпеченості інформацією для прийняття рішення; - рівень використання сучасних фінансових технологій; - ефективність структури управління фінансовою діяльністю; - ефективність фінансової та інвестиційної політики.

Результатом діагностування внутрішнього фінансового потенціалу ГТС є розрахунок інтегрального показника, який визначається:

$$I_{ВФП} = \sum_{i=1}^n \theta(x_i - \bar{x}_i) + \sum_{k=1}^m \theta(x_k - \bar{x}_k) + \sum_{l=1}^j \theta(x_l - \bar{x}_l) + I_{комп.}, \quad (4)$$

де x_i, x_k, x_l – показники оцінки об’єкта дослідження, відповідно узагальнюючі, ресурси системи та фінансова структура;

$\bar{x}_i, \bar{x}_k, \bar{x}_l$ – відповідні нормативні значення показників;

$\theta(x)$ – функція Хевісайда;

n, m, j – кількість показників в об’єкті дослідження;

$I_{комп.}$ – інтегральний показник, який характеризує вплив компетенції системи зі здійснення фінансової діяльності на внутрішній потенціал системи:

$$I_{комп.} = \sum_{j=1}^n \sigma_j \cdot R_j \cdot \rho_j, \quad (5)$$

де σ_j – вплив на внутрішній фінансовий потенціал j -го фактору компетенції системи із здійснення фінансової діяльності;

R_j – рейтинг j -го фактору компетенції системи зі здійснення фінансової діяльності;

ρ_j – питома вага компетенції системи зі здійснення фінансової діяльності у фінансовому потенціалі;

n – кількість факторів компетенції системи зі здійснення фінансової діяльності.

Внутрішній потенціал слід вважати високим, якщо $I_{ВФП}$ коливається від 19 до 28 балів, нормальним при $I_{ВФП}$ від 9 до 18 та низьким, якщо $I_{ВФП}$ менший 8 балів.

Враховуючи вплив факторів зовнішнього фінансового середовища та рівень внутрішнього фінансового потенціалу, можемо запропонувати матрицю альтернативних фінансових стратегій (табл.3).

Висновки. Запропонований методичний підхід комплексного діагностування стратегічних фінансових можливостей на основі розрахунку

Проблеми транспортного комплексу України

інтегральних показників впливу факторів зовнішнього середовища та внутрішнього фінансового потенціалу дозволяє визначити рівень їх впливу, оцінити стратегічні фінансові можливості розвитку ГТС України, що сприятиме формуванню цілей та завдань фінансової стратегії та ефективному вибору фінансової стратегії. При формуванні можливих стратегічних фінансових альтернатив варто використовувати нетрадиційні способи досягнення поставлених цілей.

Таблиця 3

Матриця фінансових стратегій відповідно до стратегічних фінансових можливостей розвитку системи

Інтегральна оцінка факторів зовнішнього фінансового середовища (I_{3c})	Інтегральна оцінка внутрішнього фінансового потенціалу ($I_{вфп}$)		
	висока	нормальна	низька
$I_{3c} > 0$	Фінансовий потенціал використовується ефективно, система фінансово стійка, платоспроможна. Негативний вплив зовнішнього середовища мінімальний. Система (підприємство) має значні фінансові можливості для розвитку та інвестування коштів. Доцільно використовувати експансійну стратегію (стратегію розширення)	Рівень фінансового потенціалу – середній. Система має нормальну стійкість при позитивному впливі зовнішнього середовища. Стратегічні фінансові можливості доцільно направляти на забезпечення стабільного фінансового стану за рахунок впровадження стратегії поступового розвитку	Сприятливе зовнішнє середовище створює можливості для розвитку внутрішнього фінансового потенціалу, покращення стійкості, фінансового стану. Доцільно використовувати стратегію поступового розвитку
$I_{3c} = 0$	Система маючи потужний фінансовий потенціал, фінансову стійкість за умови відсутності значного впливу зовнішнього середовища має можливості для реалізації стратегії стійкого зростання	Зовнішнє середовище майже не впливає на стратегічні фінансові можливості. Однак, внутрішній фінансовий потенціал потребує покращення рівня використання. Доцільно реалізовувати захисну стратегію	За умов відсутності впливу зовнішнього середовища для відновлення фінансового потенціалу, стійкості та платоспроможності системи доцільно впроваджувати стратегію стабілізації
$I_{3c} < 0$	Негативний вплив зовнішнього середовища можливо подолати за рахунок високо рівня фінансового потенціалу, стійкості системи, її платоспроможності. За для зменшення впливу зовнішніх факторів на систему та реалізації можливості її розвитку необхідно використовувати захисну стратегію	Значний вплив дестабілізуючих факторів зовнішнього середовища, за умов нормального розвитку та використання фінансового потенціалу, фінансової стійкості, передбачає необхідність впровадження стратегії стабілізації	Сила дестабілізуючих факторів зовнішнього середовища значна. Фінансова ситуація в системі (підприємстві) складна, близька до кризи. Можливості розвитку відсутні. Доцільно використовувати антикризову стратегію.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Хангер Дж. Основы стратегического менеджмента [Текст] / Дж. Хангер, Т. Уилен; пер. с англ. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 319 с.
2. Бланк І.О. Фінансова стратегія підприємства: монографія / О.І. Бланк, Г.В. Ситник, О.В. Корольова-Казанська, І.Г. Ганечко. – К.: Київ.нац.торг.-еко.ун-т, 2009. – 147с.
3. Виссема Х. Стратегический менеджмент и предпринимательство: возможности для будущего процветания [Текст] / Х. Виссема; пер. с англ. – М.: Финпресс, 2000. – 272 с.
4. Зуб А.Т. Системный стратегический менеджмент: методология и практика [Текст] / А.Т. Зуб, М.В. Локтионов. – М.: Генезис, 2001. – 752 с.
5. Мізюк Б.М. Стратегічне управління [Текст] / Б.М. Мізюк. – Л.: Магнолія полюс, 2006. – 392 с.
6. Альтшулер І.Г. Стратегическое Управление на основе маркетингового анализа. Инструменты, проблемы, ситуации [Текст] / И.Г. Альтшулер. – М.: Вершина, 2006. – 232 с.
7. Крепкий Л.М. Экономическая диагностика предприятия [Текст] / Л.М. Крепкий. – М.: Экономика, 2006. – 215 с.
8. Савчук В.П. Финансовый менеджмент предприятия [Текст] / В.П. Савчук.- К.: Максимум, 2001 – 600 с.
9. Сметанюк О. А. Диагностика фінансового стану підприємства в системі антикризового управління : автореф. дис. к.е.н. [Текст] / О. А. Сметанюк. – Хмельницький : Хмельницьк. нац. ун-т, 2006. – 20 с.
10. Бутко А.Д. Теорія економічного аналізу [Текст] / А.Д. Бутко. – К.: КНЕУ, 2005. – 411с.
11. Блакита Г.В. Фінансова стратегія торговельних підприємств: методологічні та прикладні аспекти: монографія [Текст] / Г.В. Блакита. – К.: Київ. нац. торг.-еко. ун-т, 2010. – 244 с.
12. Костирко Л.А. Диагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства: [монографія] [Текст] /Л.А. Костирко. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Х.: Фактор, 2008. – 336 с.
13. Кузьмін О.Є. Соціально-економічна діагностика діяльності підприємства в умовах глобалізації: сутність, види, принципи здійснення [Електронний ресурс] / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник, Н.Я. Петришин . – Режим доступу: [http:// ena.lp.edu.ua](http://ena.lp.edu.ua)
14. Кроленко О.Є. Діагностування стратегічних фінансових можливостей розвитку ГТС України: поняття та розвиток / О.Є. Кроленко // Економіка та управління підприємствами машинобудівельної галузі: проблеми теорії та практики. – 2013. - №4 (24).

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Кірдіна О.Г.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Уткіна Ю.М.*

УДК 656.2.078

**СУТНІСТЬ ТА ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ТРАНЗИТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ**

Соляник К. В., аспірант (ДНУЗТ ім. В. Лазаряна)

Тенденції функціонування залізничного транспорту України, що супроводжуються постійним скороченням обсягів транзитних перевезень та погіршенням фінансово-економічного стану залізниць, привернули увагу до факторів розвитку транзитного потенціалу залізничної галузі. В статті досліджено сутність поняття «транзитний потенціал» та висвітлено авторську точку зору на розуміння сутності транзитного потенціалу залізничного транспорту. Розкрито авторське бачення системи факторів розвитку транзитного потенціалу залізниць.

Ключові слова: потенціал, транзитний потенціал, залізничний транспорт, фактор, розвиток.